

Stoomgemaal bij Vuren

De dorpspolder Herwijnen loosde tot het eind van de middeleeuwen het overvloedige water aan de grens met Vuren op de Waal. Daarna verkreeg de polder het recht om het water over het gebied van de heerlijkheid Vuren op de Waal te lozen, aan de grens met polder Dalem. Om dit te bewerkstelligen werd de Herwijnnense Wetering of Herwijnnense Vliet gegraven. De afwatering op de Waal zorgde regelmatig voor problemen omdat de Waal hoger lag dan de Linge en het water dus hoger moest worden opgevoerd. Vijf molens moesten de uitwatering verzorgen. Er stonden drie achtermolens langs de Vurense Zeiving, te weten de Hooglandse molen, de Laaglandse molen en de Mertse molen. Deze maalden het water op de Herwijnnense boezem. Vandaar werd het water door twee voormolens aan de grens met Dalem via een sluis in de Waaldijk op de Waal geloosd.

De bemaling van Herwijnen ging ook de burenen van deze polder aan. Wanneer de voormolens het water niet genoeg in de Waal konden uitmalen, kwelde het water door de boezemkaden in de polders Vuren en Heukelum. Hierdoor was het voor polder Heukelum zelfs noodzakelijk een kweldijk aan te leggen.

In 1767 werd door de heer van Vuren en de polder Herwijnen afgesproken hoe hoog de kaden moesten zijn en hoe hoog opgemaalend mocht worden. Deze kwestie zou ook later nog regelmatig opspelen. *

De uitwatering van de polder werd halverwege de negentiende eeuw problematisch. Er werd onderzoek gedaan om de uitwatering te verleggen naar de Linge, maar dit liep op niets uit. De bouw van Fort Vuren in 1844-1845 maakte de problemen nog groter: de molens werden ernstig in hun windvang belemmerd. Een stoomgemaal leek de enige oplossing. De eerste besprekingen voor de bouw van een stoomgemaal dateren van 1845, maar uiteindelijk werd het gemaal, gebouwd tussen de twee voormolens bij het fort Vuren, in 1856 opgeleverd. Het had een vermogen van 45 pk en was vervaardigd door J. Nering Bögel en Cie te Isselburg. **Het had een verticaal dubbelwerkende zuigperspomp.** De werking van dit gemaal viel echter zo tegen, dat al in 1877 werd besloten om een geheel nieuw gemaal te bouwen tussen het oude gemaal en de Waaldijk. Deze machine kwam van de Ijzergieterij de Prins van Oranje in Den Haag en had twee schepraders en twee centrifugaalpomp.

Hiermee waren de bemalingsproblemen voor de polder Herwijnen voorbij. Regelmatig terugkerende onenigheid met de buurpolders Vuren en Heukelum bleef echter, want door de verbeterde opvoer op de boezem werd het kwelprobleem bij de burenen weer groter. *

In 1910 sloten de polders Herwijnen en Vuren een overeenkomst om de lastige kwestie op te lossen: er werd heel precies afgesproken wanneer de polder Herwijnen met de achtermolens mocht malen en tot welke hoogte het water in de Herwijnnense vliet mocht worden opgevoerd.

In 1928 besloot de geërfdenag tot verplaatsing van de uitwatering naar de Braadaal, op de grens met polder Vuren. Hierdoor werd de Herwijnnense vliet overbodig, hetgeen veel onderhoudskosten zou besparen. Bovendien hoefde de polder nu geen rekening te houden met de buurpolders. Dit woog op tegen de grotere opvoerhoogte, die bij het nieuwe gemaal nodig was. De uitwateringssluis achter het Fort Vuren en het recht van het op breedte en diepte houden van de Herwijnnense vliet werd overgedragen aan het Rijk (departement van defensie). De overeenkomst van 1910 werd daarbij vervallen verklaard. *

Het nieuwe gemaal aan de Braadaal, genaamd gemaal Herovina, werd in 1930 opgeleverd.

In 1969 werd het vervangen door het elektrische gemaal de Broekse Sluis gebouwd aan de Broekse sluis te Heukelum. Dat gemaal verzorgde vanaf die tijd de bemaling van de polders Asperen, Heukelum, Herwijnen, Vuren, Dalem en Spijk. *